

Nr_08-1/25_ din _18_08_2021

APROB

/ semnat /

_18_ __august__ 2021

Maia BĂNĂRESCU

Avocatul Poporului pentru Drepturile Copilului¹

**RAPORT PRIVIND VIZITA PREVENTIVĂ
CENTRUL DE PLASAMENT TEMPORAR PENTRU PERSOANELE CU
DIZABILITĂȚI (ADULTE) DIN BĂDICENI, SOROCA
05.08.2021**

Raportul a fost elaborat de
angajații Oficiului Avocatului Poporului,
Direcția prevenirea torturii:

- *Diana MAZNIUC, consultant superior, Direcția prevenirea torturii OAP*
- *Iurie DUBENCO, consultant principal, Direcția prevenirea torturii OAP*
- *Alexandru ZUBCO, Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP*

¹ În baza art. 3 a Hotărârii Parlamentului nr.4 din 04 februarie 2021 privind încetarea mandatului Avocatului Poporului (Ombudsmanului), până la numirea de către Parlament a unui nou Avocat al Poporului (Ombudsman), doamna Maia Bănărescu, Avocat al Poporului pentru drepturile copilului va îndeplini atribuțiile funcției de Avocat al Poporului (Ombudsman).

A. INFORMAȚII GENERALE DESPRE VIZITĂ

În conformitate cu dispozițiile paragrafului 8 al Regulamentului de organizare și de funcționare a Oficiului Avocatului Poporului, aprobat prin Legea nr. 164/2015, la 05 august 2021 a fost efectuată o vizită de monitorizare la Centrul de plasament temporar pentru persoane cu dizabilități (adulte) mun. Soroca, com. Bădiceni (*în continuare CPT Bădiceni*).

Scopul vizitei: Monitorizarea situației privind respectarea drepturilor rezidenților, inclusiv verificarea modului de implementare a recomandărilor formulate în 2019².

Standarde de monitorizare:

- 1) Normele Comitetului European pentru prevenirea torturii (CPT);
- 2) Rezoluția CES nr.663C (XXIV) din 31/07/1957 privind Ansamblul de reguli minime pentru tratamentul deținuților;
- 3) Convenția ONU privind persoanele cu dizabilități;
- 4) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (CEDO) (articolul 3), protocoalele la CEDO și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante din 1987, precum și rapoartele Comitetului European pentru Prevenirea Torturii (CPT) privind situația din Republica Moldova;
- 5) Legea nr. 411 din 28.03.1995 privind ocrotirea sănătății;
- 6) Legea nr. 1402 din 16.12.1997 privind asistența psihiatrică;
- 7) Legea nr. 263 din 27.10.2005 cu privire la drepturile și responsabilitățile pacientului;
- 8) Legea nr. 264 din 27.10.2005 cu privire la exercitarea profesiei de medic.

NOTĂ: Aspectele relatate în Raportul de vizită descriu exclusiv situația din ziua monitorizării!

B. INFORMAȚII GENERALE DESPRE INSTITUȚIE

Centrul de plasament temporar pentru persoane cu dezabilități (adulte), mun. Soroca, com. Bădiceni prestează servicii sociale și oferă beneficiarilor săi, în conformitate cu necesitățile speciale și particularitățile de dezvoltare individuală, protecție socială prin prestarea de servicii socio-medicale, plasament temporar sau de lungă durată, îngrijire, alimentație, asigurare cu îmbrăcăminte și cu încălțăminte, terapie ocupațională, activități culturale, kinetoterapie, asistență medicală, etc³. CPT Bădiceni se află în subordinea Agenției Naționale Asistență Socială⁴.

La momentul vizitei, în instituție erau 280 rezidenți (în 2019 – 365) pe o capacitate de 450 de locuri. Alți 44 rezidenți locuiau în afara instituției în cadrul „locuințelor protejate” din satele Zgurița și Bădiceni, r-l Soroca (în 2019 - 24).

C. COOPERAREA

La general, personalul CPT Bădiceni a manifestat deschidere și cooperare pe durata vizitei. Angajații OAP nu au avut restricții la accesul în instituție, cabinetele de proceduri, bucătărie, depozite, spațiile locative, prezentând informațiile solicitate, ne-obstrucționând procesul de

² http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2019/08/Raport_CP-Badiceni_Soroca_27.06.19.pdf

³ HG 893/2018 dezinstituționalizare https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=109067&lang=ro

⁴ www.anas.md

monitorizare. În același timp, unele infermiere s-au arătat revoltate de controlul activității acestora, altele au demarat acțiuni de spălare a podelelor și curățeniei în saloane după ce au auzit că vor fi verificate de „o comisie”, iar o parte din infermiere continuau să agrezeze verbal și fizic rezidenții/ele, în pofida activității echipei de vizită, fără vreo remușcare.

D. CONDIȚIILE MATERIALE

Echipele de vizită au remarcat activități de reconstrucție a etajului II al blocului locativ. Proiectul de îmbunătățire a condițiilor materiale a instituției include: desființarea dormitoarelor de capacitate mare; crearea cantinelor comune; reformarea blocurilor sanitare în compatibilitate cu necesitățile persoanelor cu dizabilități fizice, cazarea în saloane mici a câte 2-4 rezidenți, etc. Potrivit contractului de achiziție, întreprinzătorul urmează să finalizeze construcția saloanelor de tip nou în noiembrie 2021. Echipele de vizită au observat doar 2 muncitori pe șantier, iar tempoul lucrărilor se pare că va depăși 2022.

În fine, angajamentul CP Bădiceni este privit cu deschidere de Avocatul Poporului. Ombudsmanul atestă că numai prin îmbunătățirea condițiilor materiale, prin organizarea aranjamentelor necesare creării unui climat, cu adevărat, lucrativ în spiritul reabilitării, beneficiarii instituției vor fi tratați ocolit de tratamente inumane și degradante.

Foto_OAP_CPT Bădiceni_dormitoare etajul II_05.08.2021

Pe durata renovării spațiilor locative, rezidenții cazați la etajul II, au fost plasați pe holul instituției de la etajul I și sala de ședințe.

Cât privește organizarea blocurilor locative, detaliăm că rezidenții sunt plasați în 20 de grupe (dormitoare) a câte 12-16 persoane. Repartizarea per grup este organizată ținându-se cont de genul persoanei, boala de suferință, relațiile dintre rezidenți. Fiecare dormitor (grup) însumează un bloc sanitar, o încăpere pentru servirea hranei și spațiu de recreere, și o încăpere anexă pentru infirmieră.

Echipele de vizită au monitorizat în mod aleatoriu starea dormitoarelor:

- ✓ În grupa nr.1 sunt cazați 13 bărbați pe o capacitate de 13 paturi;
- ✓ În grupa nr.2 sunt cazate 13 femei pe o capacitate de 13 paturi;
- ✓ În grupa nr.3 sunt cazați 14 bărbați pe o capacitate de 14 paturi;
- ✓ În grupa nr.4 sunt cazate 15 femei pe o capacitate de 15 paturi;
- ✓ În grupa nr.5 sunt cazate 16 femei pe o capacitate de 17 paturi: -

Foto_OAP_CPT Bădiceni_dormitoare_05.08.2021

Carențe comune identificate

- ✓ **conservarea dormitoarelor de capacitate mare** – Avocatul Poporului consideră concentrarea unui număr considerabil de beneficiari într-o încăpăre inapă spațial, lipsită de aranjamente capabile de a conserva un mediu confortabil, se apropie de conceptul de lagăr. Desființarea dormitoarelor de capacitate mare urmează a se înscrie în lista priorităților instituției, conservarea curentă a stării lucrurilor, cade sub incidența prohibiției prevăzute la art. 3 CoEDO;
- ✓ **absența sistemului de ventilație** – concentrarea unui număr considerabil de beneficiari în dormitoare neamenajate în conformitate cu standardele CPT, alăturată lipsei unui mecanism care ar asigura reîmprospătarea aerului fluent, apropie tot mai mult tratamentul oferit beneficiarilor de atitudini degradante. Conviețuirea într-un mediu constant supus poluării, este în putere de a lăsa urme asupra sănătății persoanelor;
- ✓ **absența sistemului de iluminare artificială** – o asemenea precaritate se asociază cu desconsiderarea intereselor beneficiarilor, ori conectarea unui asemenea serviciu este înrudită cu desfășurarea sesiunilor de ergoterapie individuală;
- ✓ **absența aranjamentelor predestinate persoanelor cu dezabilități fizice** – neglijarea totală a necesităților persoanelor cu dezabilități fizice sau improvizarea aranjamentelor speciale, nu face decât să amplifice suferința acestei categorii de beneficiari, supunându-i la intensificarea inutilă a eforturilor depuse pentru realizarea unor necesități vitale;
- ✓ **lipsa mobilierului necesar depozitării obiectelor personale** – sărăcăciosul mod de organizare a dormitoarelor, depersonalizarea spațiului beneficiarilor, dar și absența unei instruiți în partea ce ține de întreținerea mediului de conviețuire nu sunt în conciliere cu dezvoltarea abilităților de trai independent în mijlocul comunității;

- ✓ **uzura lenjeriei de pat** – profunda exploatare a aranjamentelor pentru somn prezumă crearea disconfortului în orele de odihnă, reflectând inclusiv: indiferența administrației instituției în procesul de achiziții a obiectelor de regim de stringență;
- ✓ **distanța relativ mică între paturile beneficiarilor** – desconsiderarea menținerii spațiului personal al beneficiarilor, surplusă concentrării unui număr considerabil de persoane per dormitor, lezează demnitatea acestora, alimentează fenomenul agresiunilor, dată fiind încălcarea intimității provocată între beneficiari;
- ✓ **deteriorarea profundă a podelei, materialul de acoperire fiind erodat profund** – incapacitatea fondurilor alocate de a reconstrui capital instituția nu absolvă administrația CPT Bădiceni să se preocupe activ de reparația cosmetică a dormitoarelor, cel puțin a segmentelor vădit afectate de uzură;
- ✓ **starea deplorabilă a blocurilor sanitare** – instalațiile învechite; disfuncțiile sistemelor de curgere; lipsa nivelării podelei, adăugită la permanenta stare de umiditate a acestuia: fac posibilă nu numai imposibilitatea uzării de blocul sanitar, dar și transformarea acestuia într-o zonă pasibilă de provocare a autovătămarilor. **Mai mult, Avocatul Poporului sancționează lipsa aranjamentelor predestinate asistării persoanelor cu dizabilități fizice în exercițiul îngrijirii sinelui.**

Foto_OAP_CPT Bădiceni_bloc sanitar_05.08.2021

- ✓ **prezența în dormitoarelor beneficiarilor a televizorului, a radioului** – echipa de vizitatori a remarcat în dormitoarelor beneficiarilor un amalgam de sunete provocat de diverse dispozitive, pornite fără a prezenta interes unanim. **Un asemenea disconfort trage după sine nu numai poluare auditivă, dar și desconsiderare a intereselor particulare a fiecărui beneficiar, care poate trăi stări de marginalizare, de incomodare odată ce nu se asociază intereselor de grup.** Avocatul Poporului recomandă strămutarea obiectelor de divertisment din dormitoare spre spațiile special amenajate pentru desfășurarea unor asemenea activități, conservând spațiilor de odihnă ambianță de liniște și de armonie.
- ✓ **dormitoare „temporare” pe hol.** Pe holurile blocului locativ sunt improvizate dormitoare (paturi lipite unul de altul). Rezidenții își petrec orele de somn în acest segment al clădirii, inclusiv în întuneric, din cauza nepătrunderii luminii artificiale. Avocatul Poporului este profund îngrijorat de-o asemenea practică, atenționând că indiferent de motivele invocate

(reparații, amplasarea apropiată a beneficiarilor de blocul sanitar și nu numai), tratamentul uman, precaut, cu dedicație urmează a prima, reflectându-se în mod special în partea ce ține de identificarea unor soluții inventive în situații critice. Avocatul Poporului speră că pe perioada rece a anului, în cazul nefinisării reparației să fie adăpostiți în saloane calde și asigurate⁵.

Foto_OAP_CPT Bădiceni_holul blocului_05.08.2021

E. ASIGURAREA DREPTULUI LA ALIMENTAȚIE

Echipele de OAP au remarcat cu îngrijorare că la momentul vizitei, în apropiere de prânz, micul dejun nu fusese servit. Beneficiarii fiind nevoiți să aștepte o perioadă îndelungată luarea primei mese. **Avocatul Poporului sancționează dur omisiunea, considerând privarea de dreptul la alimentație - fie și prin inacțiune/desconsiderarea unei obligații – constituie o gravă suprimare a drepturilor omului, pasibilă de a se ridica la gravitatea dezvoltării unui tratament degradant.** Mai mult, o asemenea tergiversare, pe lângă impactul pe care-l poartă asupra organismului, poate trezi stări de furie, de agresiuni între beneficiari, dat fiind factorul de nemulțumire în subconștient.

Suplimentar îngrijorător se prezintă maniera în care fusese distribuite porțiile alimentare (*după apariția în incinta instituției a echipei de OAP*), produsele erau transportate în găleți, într-un aspect dezgustător, iar unele alimentele fuseseră cuplate, fără de a prezenta o compatibilitate de

⁵ Recomandările CPT: asigurarea spațiului suficient per beneficiar – plasarea a câte 4 beneficiari per dormitor (limită maximă); asigurarea iluminării încăperilor; asigurarea încălzirii încăperilor; asigurarea aerisirii adecvate a încăperilor; întreținerea în stare conformă a instituției în accepțiunea regulilor medicale de igienă. Adicional, atenție deosebită trebuie acordată decorării, atât a camerelor, cât și a spațiilor de recreere pentru a stimula vizual beneficiarii. Este de dorit să se pună la dispoziție măsuțe de pat și șifoniere, iar beneficiarilor trebuie să li se dea dreptul să păstreze anumite obiecte personale (fotografii, cărți etc.). Trebuie, de asemenea, subliniată importanța existenței unui loc în care beneficiarii să își depună obiectele personale și pe care să îl poată închide cu cheia; absența unei astfel de posibilități poate afecta sistemul de securitate și de autonomie al beneficiarului.

menu, astfel: pepenele verde, fără de a fi feliat, fusese pus peste masa de salată. **Avocatul Poporului condamnă o asemenea manieră de asigurare a dreptului la alimentație, atât componența mesei alimentare, cât și forma de predare urmează a respecta protocoale sanitare și etice.** Se consideră de o importanță majoră asigurarea dreptului la alimentație, care participă la reabilitarea mentală a beneficiarului.

Foto_OAP_CP Bădiceni _hrană _05.08.2021

Într-o ipostază alăturat critică, se prezintă absența unei cantine, mesele alimentare fiind luate în dormitoarele beneficiarilor. **Avocatul Poporului critică o asemenea aranjare a exercitării dreptului la alimentație, condiderând stringentă organizarea unui spațiu predestinat luării meselor. De altfel, continuarea distribuirii produselor alimentare în dormitoare, în lipsa sistemelor de ventilație artificială, în lipsa mobilierului adaptat deservirii atrofiază capacitățile de trai independent, scade climatul armonios care urmează a predomina în spațiile originare timpului de odihnă⁶.**

F. ASIGURARE MEDICALĂ ȘI PROTECȚIE

Personalul medical a menționat că instituția este asigurată cu medicamente suficiente. Când privește distribuirea produselor igienice pentru femei, asistenta medicală a susținut că acestea sunt repartizate la necesitate și la cerere, ori de câte ori este necesar. La fel, personalul medical a confirmat că rezidentele sunt supuse introducerii steriletului hormonal ca mijloc de contracepție. Iar, anual sunt distribuite 5000 de prezervative pentru beneficiarii activi.

⁶ În referința respectării dreptului la alimentație CPT punctează: alimentele nu numai că trebuie să fie în cantitatea necesară și să aibă calitatea adecvată, ci trebuie să fie și servite beneficiarilor în condiții satisfăcătoare. Trebuie să existe echipamentul necesar pentru ca alimentele să fie servite la temperatura corectă. Mai mult, beneficiarii trebuie să mănânce normal; în acest sens, trebuie subliniat că posibilitatea de realizare a acestor gesturi cotidiene de viață – precum a utiliza tacâmurile adecvate când mănâncă – face parte integrantă din programele de reabilitare psiho-socială a beneficiarilor. Tot astfel, prezentarea alimentelor constituie un factor care nu trebuie neglijat. Trebuie luate în considerare și necesitățile particulare ale persoanelor cu dizabilități fizice în ceea ce privește alimentele.

Practic, toți rezidenții au fost vaccinați împotriva COVID-19. Personalul medical a susținut că rezidenții au fost informați despre imunizare și le-a fost solicitat acordul respectiv. Însă aceștia, nu au putut să explice modalitatea asigurării dreptului la informare.

G. DEZVOLTARE PRIN ERGOTERAPIE, DIALOG CU MEDIUL EXTERN

Echipele de vizită au remarcat cu îngrijorare că timpul beneficiarilor nu este ocupat în niciun mod. Aceștia sunt lăsați doar să se plimbe în curtea instituției, fără de a fi implicați în activități văzute a dezvolta aptitudini de reîncadrare în comunitate. Nu sunt organizate ateliere de creație. Nu sunt organizate spații predestinate vizionării televizorului, lecturării, alfabetizării sau însușirii deprinderilor de viață, jocuri sau exerciții de echipă, etc. Doar la observarea echipei de vizită, unii angajați au imitat realizarea activităților diurne.

Administrația instituției a susținut (inclusiv ca și în 2019) că nu dispune de resurse umane profesionale și suficiente pentru a desfășura sesiuni de ergoterapie. **Avocatul Poporului condamnă desconsiderarea elementului sine qua non reabilitării mentale a beneficiarilor, elementului care fortifică abilitățile de reîncadrare în comunitate. Or, raționamentul instituirii unui asemenea centru devine tocmai tratarea beneficiarilor în termen redus, cu intenția de a-i reîntoarce pregătiți în societate - deziderat care se poate realiza mediat, prin intermediul sesiunilor de ergoterapie, văzute a fi un exercițiu inedit pentru dezvoltarea competențelor sociale.**

Adițional, echipa de vizitatori a remarcat că unii beneficiarii improvizează exerciții de socializare prin uzarea de dispozitive mobile. Cu toate acestea, din relatările confidențiale purtate cu rezidenții, s-a atestat o vulnerabilitate la conexiunea internetului, care este asigurată sporadic/ sau este sistat acest serviciu. **Avocatul Poporului este îngrijorat de faptul delăsării în disfuncționalitate a ultimelor metode de diversificare a timpului petrecut în CPT Bădiceni, recomandând, prin urmare, instituției, să întreprindă măsuri urgente în vederea activării serviciului de internet. Pe această cale, Avocatul Poporului amintește că este un drept al rezidenților să ceară de la instituție asigurarea unor drepturi sau necesități elementare pentru binele acestora. Respectiv, angajații CPT Bădiceni urmează să trateze solicitările rezidenților cu respect și dedicație și nu invers.**

H. FENOMENUL AGRESIUNII DINTRE BENEFICIARI

Conflictele / violența fizică și verbală dintre rezidenți constituie un fenomen incontrollabil, dat fiind varietatea de temperamente, dar și imposibilitatea stabilirii unui compromis între beneficiari. Este de remarcat că evaluarea riscurilor în timp, nu întotdeauna funcționează – dat fiind caracterul imprevizibil al izbucnirii conflictelor pe fondul maladiei acestora.

Totuși pe durata vizitei, conflictele, altercațiile, agresiunile fizice și verbale între rezidenți erau multiple. Rareori, interveneau angajații în remedierea acestora. Una din cauze rămâne lipsa domeniului ocupațional cu rezidenții. Respectiv, aceștia sunt deprinși cu o asemenea atitudine negativă, fapt ce afectează asupra aptitudinii de reîntegrare în societate, etc.

Administrația instituției specifică că pentru stoparea unor asemenea incidente, se porcede la imobilizarea fizică a beneficiarului, acțiune care poate implica ustensile chimice sau manipulări fizice, ultimele fiind realizate cu concursul altor beneficiari, dată fiind lipsa de resursă umană profesionistă. **Avocatul Poporului condamnă dur implicarea beneficiarilor în controlul manual al persoanelor care manifestă atitudini agresive, ori persoana supusă unui asemenea exercițiu, resimțind autoritatea colegului său, poate trăi stări de anxietate, de marginalizare, poate nutri per viitor comportamente dușmănoase în referința celui care a asistat angajații instituției să-l împiedice ducerea până la capăt a intențiilor.**

I. CORPUL ANGAJAȚILOR INSTITUȚIEI

Echipe de vizită a remarcat existența unui conflict direct dintre directorul interimar al instituției și infirmierele generat de procesul de evaluare a performanțelor. Un asemenea tratament proiectat se poate răsfrânge negativ asupra calității serviciului prestat, ori, natura demoralizatorie a acestuia va împiedica procesul de perfecționare a practicilor, odată ce eforturile depuse nu sunt remunerate corespunzător. **Avocatul Poporului este convins că angajații CPT Bădiceni vor identifica o soluție optimă în cazul conflictului iscat, astfel încât acest proces să nu dăuneze nivelului de asigurare a drepturilor rezidenților.**

Suplimentar, în discuțiile purtate dintre echipa de vizitatori și infirmieri s-au atestat vulnerabilități precum ar fi: lipsa instrumentelor care ar permite menținerea securității muncii, dat fiind coraportul existent din Grup, respectiv, dormitor, 12-16 beneficiari sub îngrijirea unui infirmier – **Avocatul Poporului susține obiecțiile ridicate de către angajații instituției, care adesea, nu dispun de putere suficientă pentru a face față unui numeric considerabil de beneficiari, ne mai discutându-se imprevizibilitatea incidentelor care pot surveni, care adesea, nu pot fi manevrate decât în echipe operaționale.**

J. RECOMANDĂRI:

- 1) Revizuirea deciziei de amplasare în holul instituției a dormitoarelor beneficiarilor;
- 2) Întreprinderea măsurilor urgente de reactivare a conexiunii internetului;
- 3) Organizarea aranjamentelor predestinate facilitării accesului în instituție a persoanelor cu dizabilități fizice, inclusiv achiziția cărucioarelor de ultimă generație pentru categoria de beneficiari care nu se pot deplasa individual în incinta instituției;
- 4) Plasarea în lista priorităților de achiziții: sisteme artificiale de ventilație, sisteme artificiale de iluminare; mobilier pentru îmbogățirea aranjamentelor dormitoarelor;
- 5) Planificarea desfășurării reparațiilor cosmetice în dormitoarele beneficiarilor;
- 6) Identificarea unei soluții privind crearea unei cantine comune strămutate din dormitoarele beneficiarilor;
- 7) Planificarea și realizarea intensivă a sesiunilor de ergoterapie cu rezidenții;
- 8) Realizarea activităților de ocupare și animare a timpului rezidenților;
- 9) Realizarea programelor de alfabetizare, scriere, citire, jocuri, etc pentru rezidenți;
- 10) Revizuirea metodelor de înstăpânire a beneficiarilor care manifestă conduite agresive, acțiuni care în toate cazurile nu vor antrena alți beneficiari în aplanare;
- 11) Întreprinderea acțiunilor pro-amicale în interiorul colectivului profesional al instituției, consolidarea spiritului de echipă prin susținere reciprocă;

-
- 12) Reorganizarea curții instituției: terenuri pentru practicarea exercițiilor fizice; terase pentru lecturare sau altfel de consum de divertisment;
- 13) Inițierea concursurilor de angajare în vederea suplinirii posturilor vacante.

Executori:

Diana MAZNIUC,
Consultant superior, Direcția prevenirea torturii OAP / semnat /

Iurie DUBENCO
Consultant principal, Direcția prevenirea torturii OAP / semnat /

Coordonat:

Alexandru ZUBCO,
Șef direcție, Direcția prevenirea torturii OAP / semnat /